

گونه‌های فیتوپلانکتون مسبب کشند قرمز در آب‌های خلیج فارس (استان هرمزگان) طی

سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۷۰

فرشته سراجی^{1*}؛ محمد صدیق مرتضوی¹؛ سیده لیلی محبی نوذر¹

¹ پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، بندرعباس

*مستول مکاتبات: saraji20042000@yahoo.com

چکیده: فیتوپلانکتون‌ها تولیدکننده اولیه در اکوسیستم آبی به شمار رفته و در پایهٔ هرم غذایی قرار دارند. تغییر در تراکم و تنوع فیتوپلانکتون‌ها، سبب تغییر در تراکم و تنوع زئوپلانکتون‌ها، و سایر گروه‌های زنجیرهٔ غذایی خواهد شد. در اثر عوامل مختلف نظیر آلودگی‌های با منشأ انسانی و نیز آلودگی‌های بیولوژیکی نظیر ورود گونه‌های مهاجم، تعادل و پایداری طبیعی اکوسیستم دچار اختلال گشته و جمعیت گونه‌های خاصی از فیتوپلانکتون به شدت افزایش می‌یابد. افزایش جمعیت یک گونه از فیتوپلانکتون‌ها در بسیاری از موارد منجر به شکوفایی جلبکی و تغییر رنگ آب دریا می‌گردد. بنابر تحقیقات و گزارشات ثبت شده از شکوفایی فیتوپلانکتون‌ها و کشند قرمز، در پژوهشکده اکولوژی خلیج فارس و دریای عمان طی سال‌های 1370-1385 جنس‌های *Nitzschia* sp.، *Navicula* sp.، *Noctiluca* sp. و *Oscillatoria* sp. را مسبب این پدیده، در تواتر زمانی مختلف گزارش نموده‌اند، که اغلب مقطعی و بدون اثرات منفی چون مرگ و میر آبزیان بوده است. تغییر رنگ آب در طیف قرمز، ارغوانی و زرد بنا بر شکوفایی گونه فیتوپلانکتونی مشاهده شده است. در شهریور سال 1386 شکوفایی گونه *Cochlodinium polykrikoides* و پایداری طولانی مدت آن، نوع گونه و حتی زمان تقریبی شکوفایی که قبلاً قابل پیش‌بینی بود را تحت تأثیر قرارداد. از طرفی حضور کوتاه مدت *Pyrodinium bahamense* نشان از تغییر در الگوی فیتوپلانکتونی در منطقه بود. در سال 1388 از تراکم کوکلودینیوم کاسته شد، ولی پایش‌های ممتد جهت ردیابی کشند قرمز طی سال‌های 1389 لغایت 1393 در استان هرمزگان خصوصاً خط ساحلی بندرعباس انجام گرفت و گشت‌های موردی نیز در صورت مشاهده تغییر رنگ آب از 1394 تا 1396 صورت گرفت. طی این دوره بررسی، در سال 1390 شکوفایی *muinidonmyG* در اردیبهشت، مهر، آبان و آذر سال 1391 شکوفایی *Protoperidinium*، *Chaetocers* و *Noctiluca*، در اسفند ماه سال 1392 شکوفایی *Prorocentrum micans*، در دی و بهمن 1393 شکوفایی *Noctiluca* هم‌زیست با ریزجلبک از رده پرازینوفیسه، در سال 1394 گونه‌هایی که بحالت شکوفا و سبب تغییر رنگ آب گردیدند عبارت بودند از: *Pseudonitzschia*، در اردیبهشت، تیر و مرداد *Oscillatoria* و در اسفند *Protoperidinium quinquecorne*، در سال 1395، کشند قرمز در ماه‌های اردیبهشت، خرداد و تیر مشاهده شد که ناشی از شکوفایی *Protoperidinium*، *Prococentrum lima*، *Oscillatoria* و *Phormidium* بود. در سال 1396 در شهریور شکوفایی *Protoperidinium quinquecorne*، در دی، بهمن و اسفند شکوفایی *Noctiluca* هم‌زیست با ریزجلبک از رده پرازینوفیسه مشاهده شد. تمامی شکوفایی‌ها و کشند قرمز مشاهده شده مقطعی، ناپایدار و ناشی از گونه‌های بومی در مناطق مختلف با شدت و تراکم متفاوت بود.

کلیدواژه‌ها: کشند قرمز، فیتوپلانکتون، خلیج فارس، هرمزگان